

Н.О. Будна
І.М. Чорненька

УКРАЇНСЬКА МОВА

Післябукварний період

1 клас

*Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах
комісією з педагогіки та методики початкового навчання
Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України*

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

УДК 811.161.2(075.2)
ББК 81.2Укр я71
Б 90

Експерти:

Л.М. Шевчук, кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України

Л.В. Йолкіна, кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української літератури НПУ імені М.П. Драгоманова

Рецензенти:

З.М. Онишків, кандидат педагогічних наук, доцент

Н.Я. Походжай, учитель вищої категорії, старший учитель

*Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах
комісією з педагогіки та методики початкового навчання*

*Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України
(лист ІІТЗО від 24.03.2015 № 14.1/12-Г-150)*

Будна Н.О.

Б 90 Українська мова : післябукварний період : 1 кл. / Н.О. Будна, І.М. Чорненька. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2019. — 112 с.

ISBN 978-966-10-5810-0

УДК 811.161.2(075.2)
ББК 81.2Укр я71

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

— початок уроку

— читай уважно і правильно

— вправи для розчитування

— словникова робота

— дай відповіді на запитання

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.*

Весна пливе у гомінких струмках

Василь Стус

ва	вал
во	вона
ву	вулик
ве	весна

	по	ля
зем	•	ля
тра	•	ва
куль	•	баба

ЗАГАДКА

Привітанням журавля
я пробуджую поля,
наповняю ручаї
та завітчую гаї.
Кожен з вас мене впізна.
Відгадали? Я —

- Про кого або про що йдеться в загадці?
- Які слова допомогли тобі її відгадати?

ВЕСНА

- Що з весною настає?
- Сніг у полі розтає.
- А чому то так буває?
- Сонце його пригріває.
- Що ж синіє на землі?
- Ніжні проліски малі.
- А що пнеться з-під листа?
- То травичка вироста.
- А над полем що бринить?
- Любий жайворон дзвенить.

Катерина Перелісна

- Які ознаки весни названо у вірші? Що ще відбувається в природі навесні?
- Хто, на твою думку, запитує, а хто відповідає в цьому творі? Чому ти так вважаєш?
- Попрацюйте в парах! Підготуйтеся і виразно прочитайте вірш в особах.

Незвичайна, найдивовижніша, розпустилися, зазеленіла, розгойдувалися.

НЕЗВИЧАЙНА ВЕСНА

(Уривок з книги «Їжачок у тумані»)

Це була найдивовижніша весна з усіх, які пам'ятав Їжачок.

Розпустилися дерева, зазеленіла травичка і тисячі вимитих дощами птахів заспівали в лісі.

Усе цвіло.

Спочатку цвіли блакитні проліски. І доки вони цвіли, Їжачкові здавалося, ніби довкола його хатинки — море, і варто йому зійти з ґанку — він одразу потоне. Тому цілий тиждень Їжачок сидів на ґанку, пив чай і співав пісні.

Потім зацвіли кульбаби. Вони розгойдувалися на своїх тоненьких ніжках і були такі жовті, що, прокинувшись якимось уранці й вибігши на ґанок, Їжачок подумав, що опинився в жовтій-прежовтій Африці.

«Не може бути! — подумав тоді Їжачок. — Бо якби це була Африка, я обов'язково побачив би Лева!»

І тієї ж миті шмигнув у хатинку й зачинив дверцята, тому що просто перед ґанком сидів справжній Лев. У нього була зелена грива і тоненький зелений хвіст.

— Що це таке? — бурмотів Їжачок, розглядаючи Лева через замкову щілину.

А потім здогадався, що це старий пенъ випустив зелені пагони і розцвів за одну ніч.

— Усе цвіте! — виходячи на ґанок, заспівав Їжачок.

Він узяв свій старий ослінчик і поставив його в мідницю з водою. А коли наступного ранку прокинувся, то побачив, що його старий ослінчик укритися клейкими березовими листочками...

Сергій Козлов

Переклад з російської Ганни Осадко

Ґа́нок — прибудова із площадкою та східцями біля входу в будинок.

Шмиго́нути — крадучись, проскочити повз кого-, що-небудь; зникнути десь, заховавшись.

Осли́нчик — переносна кімнатна лава для сидіння.

Мі́дниця — мідний таз.

- Чому ця весна була для Їжачка незвичайною?
- Через що Їжачок цілий тиждень боявся зійти з ґанку?
- Чому якось уранці Їжачкові здалося, що він опинився в Африці?
- Чи радів Їжачок весні? Які слова тексту це підтверджують?

ЗЕЛЕНІ ДЗЬОБИКИ БРУНЬОК

Ворони каркали у кронах.
Світило сонце з висоти.
Бруньки мовчали при воронах,
що завтра хочуть розцвісти!

Ліна Костенко

- Що ти відчуваєш, читаючи ці поетичні рядки?
- Чи однаковий настрій створюють вірш і малюнок?

🌿 НАРОДНІ ПРИКМЕТИ 🌿

- ◆ Ранній виліт бджіл — на теплу весну.
- ◆ Гуска ховає голову під крило — буде похолодання.

І кожна пташка хатку собі в'є

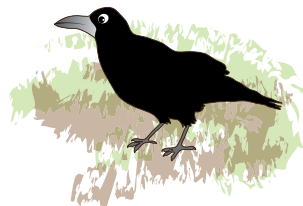
Ліна Костенко

луг	дзьоб	ходить
плуг	дзьобик	бродить
друг	дзьобатий	дибає
навкруг	білодзьобий	ступає

ЗАГАДКИ

- ★ Без сокири і без рук, а дім будує.
- ★ Чорномазий, білодзьобий,
він за плугом важно ходить.
Сторож вірний, друг полів,
перший вісник теплих днів.

- Які слова допомогли тобі відгадати загадки?
- Розкажи про весняні турботи птахів.
- Кого названо «другом полів»? Чому?

ГНІЗДО

Тихі верби, тиха річка,
а на вербах сплять хрущі
і маленька рукавичка
на вербовому кущі.

Рукавичка з пуху, з вати —
мох, нитки і волоски.
Хто зумів її зіткати?
Та ж не люди, а пташки.

Ні, не одуд, не синичка...
Тут, на березі Дністра,
ремез виткав рукавичку
для тепленького гнізда.

Мила мати, дбалий татко —
їм гніздитись добре тут,
і щасливі ремезятка
в рукавичці тій ростуть.

Степан Пушик

- Що нового тобі вдалося дізнатися про ремеза?
- Із чим автор порівнює гніздо цієї пташки? Чому?
- Які ще птахи згадуються у вірші?

РЕМЕЗ

Скоромовка

Ремез, ремез,
ремезята —
у кущі лозовім
хата.

Ремез, ремез,
дрібна птичка,
а гніздо —
мов рукавичка.

Варвара Гринько

Одна́ково, підкі́нувши, полéгшую.

ЗОЗУЛЯ ТА ДРІЗД

Байка

Зозуля прилетіла до чорного Дрозда.

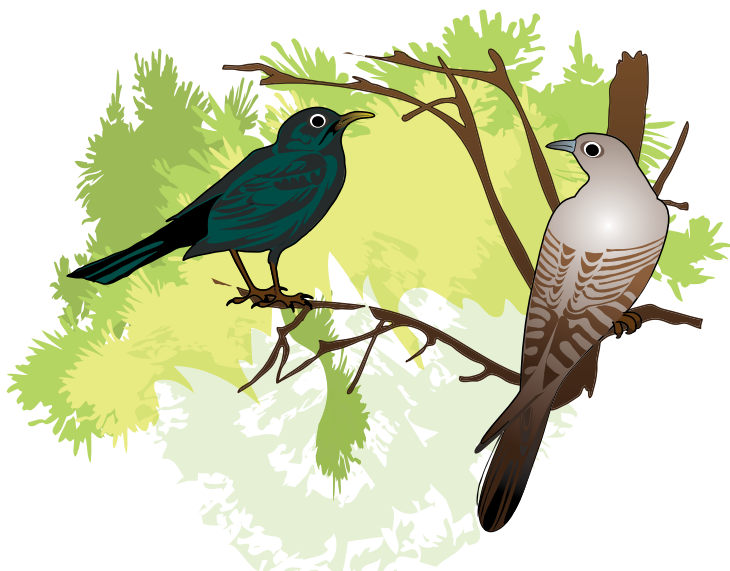
— Чи тобі не нудно? — питає його. — Що ти робиш?

— Співаю, — відказує Дрізд. — Хіба не чуєш?

— Я співаю частіше від тебе, проте однаково нудно...

— Так ти ж, пані, тільки те й робиш, що, підкинувши в чуже гніздо свої яйця, з місця на місце перелітаєш, співаєш, п'єш та їси. А я сам годую, бережу і вчу своїх дітей, а працю свою полегшую співом.

Григорій Сковорода

- Про що розмовляли Зозуля і Дрізд?
- Чому Зозулі було нудно?
- Чого навчає нас цей твір?

Лиш горобчик край дороги цвірінчить

Леонід Полтава

люди
людоньки

пір'їна
пір'їнка

перина
перинка

хло
муд
горо

бець
пець
рець

весе
сміли
охай

вий
ний
лий

ЗАГАДКА

Бідовий хлопчина
в сіренькій свитині
по дворах стрибає,
крихти підбирає.

Бідóвий — жвавий, сміливий, рішучий.
Свита́на — старовинний верхній одяг із
грубого сукна.

- Про якого хлопчину йдеться в загадці?
- Які слова допомогли тобі здогадатися?

На́встіж, цвірі́нькнув, леда́чкува́тий,
за́не́дбаної, зчиня́тимуть, ви́пурхнув.

ДВА ГОРОБЧИКИ

Казка

Жили в сусідстві два горобчики: один — весе-
лий і працюватий, а другий — нудний і ледачий.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби
читати далі, придбайте, будь ласка,
повну версію книги.